

Свѣтлина

За гражданското съзнание и нашия градъ

Нѣма съмнѣние, че съвременния демократизъмъ се стрѣми къмъ децентрализация въ управлението, обосновайки този си стрѣмежъ на коренното опознаване стопанственитѣ нужди на по-малка частъ отъ народа и понавременното удовлетворение на тѣзи нужди. Чрѣзъ окръжнитѣ свѣти, градскитѣ и селски общини и съ признанието на тѣхната автономностъ се прѣдоставя правото посредствомъ малки групировки гражданина самъ да реди своето економическо, здравословно, даже и социално положение. Въ по-малкитѣ групировки индивидуалността по-силно личава. Обществениитѣ придобивки сж плодъ на индивидуалнитѣ разбирания и дѣйности. Всѣки гражданинъ съ своитѣ индивидуални способности, благотворителности, съ своя интелектъ допринася нѣщо за тѣхъ.

Училищата, читалищата, градскитѣ домове, улицитѣ, санитарното положение на града, освѣтлението и др. сж ясно огледало не само на дѣйността на постояннитѣ присѣтствия и градскитѣ свѣти, а и на дѣйността на всѣки гражданинъ. Отъ тукъ се цѣни и степенята на неговата културностъ.

Ако това е така, ще видимъ, дали дупнишкия гражданинъ въ продължение на 40 годишенъ периодъ отъ освобождението до сега е израсналъ въ интелектуално отношение до тамъ, што да цѣни общественитѣ прояви, изникнали отъ солидарната дѣйностъ на гражданството, ако такова сществува, по-високо отъ частнитѣ си интереси. Зашто постигането на общи граждански блага доставя истинско удовлетвие у гражданина, съзнавайки, че въ общото благосъстояние прозира приноса, що всѣки отдѣленъ индивидъ е внелъ въ него. Високата духовна, материална и обществена култура у гражданина сж явни бѣлѣзи за солидната обществена дѣйностъ на цѣлокупното гражданство. Тѣ не се придобиватъ другадѣ, освѣнъ въ добрѣ уреденитѣ културни заведения.

На пръвъ погледъ у града ни личатъ двѣ сносно уредени нѣща: първо, 4 добрѣ построени училища, ала не добрѣ уредени и второ, водопроводната мрѣжа, сжщо не добрѣ нагледана. Всичко друго е примитивно — улицитѣ сж кални, непавирани, макаръ нѣкои да сж урегулирани, ала оставени на произвола на сждбата. Канализация, градски домъ, читалище, градски бани, регулация на рѣкитѣ, що минаватъ изъ града, освѣтление, чистота на улицитѣ и площадитѣ, пазарни площади и хали не сщществуватъ.

За уредени играща на дѣца юноши и дума не става, нито пъкъ нѣкому е доаждало на умъ за такива. Слѣдъ 40 годишна автономностъ на градската ни община изглежда, че градътъ ни не е напредналъ почти никакъ. За начертана градска политика, чрѣзъ която постепенно, ала съ едно постоянство да се постигне по-голъмо благоустройство не може да се приказва. Картина е грозна, ала дѣйствителна.

Шо е попрѣчило на гражданството въ продължение на единъ голѣмъ периодъ отъ врѣме да не уреди поне най-сщественитѣ градски необходимости? Срѣдства ли?! Обаче градътъ отъ освобождението и до сега, съ изключение на малки промеждутѣци е ималъ винаги едно завидно търговско мѣсто между другитѣ селища въ страната ни.

Едноврѣменнитѣ лозя и сегоашнитѣ тютюни сж му давали почти първенствующе положение въ търговско отношение. Търговскитѣ центрове, ако гражданитѣ сж пропити отъ истинско високо съзнание на граждански дългъ, иматъ най-голъмъ шансъ да намѣрятъ достатъчно ресурси за удовлетворение на градскитѣ нужди. Да не се забравя, че отъ продажбата на притиснатитѣ градски мери, би се добило доста порядъчно перо въ градския бюджетъ, ако има желание и съзнание, че съ накръпяване интереситѣ на нѣколко грабители, ний ще се издигнемъ въ общественно отношение.

Не срѣдства липсватъ, а липсватъ загриженостъ, съзнание гражданско, че отъ добрѣ уреденитѣ градски обществени необходимости ще се ползува самъ гражданинъ и ще повдигне по този начинъ своето гражданско достоинство.

Не отказвамъ, че слѣдъ освобождението мѣстото на турско население се зае отъ разни прѣселенци отъ разни краища на окръга ни и на Македония съ не еднакви схващания за общественъ дългъ и съ разни апетити съобразно схващанията имъ да закрѣпятъ чрѣзъ общественото състояние и своето. Обаче, измина се отъ тогава толкова години всички станаха сщжински граждани на тѣзи община съ еднакви общински интереси независимо отъ политическитѣ имъ убѣждения традиционнитѣ имъ по-прѣдишни нрави и обичаи. Необходимо е сега да се разбере висотата на обществения интересъ, да се съзнаятъ градскитѣ нужди, та като абстрахираме за моментъ общия държавенъ интересъ застѣпенъ въ разнитѣ политически програми на многобройнитѣ ни политически партии, да се погрижимъ за удовлетворението имъ съ усилието на всички граждани.

Обаче не тѣй става у насъ. Голѣмиятъ егоизъмъ, да отождествуваме частнитѣ си интереси съ градскитѣ, не ни напуска; или да си служимъ съ градското самоуправление за партийни цѣли, е станало плътъ отъ плътъта, кръвъ отъ кръвъта ни. Тѣй сме свикнали съ тѣзи тѣй злѣ подбрани маниери, че даже въ най-добритѣ начинания и помисли за градскитѣ работи виждаме злопука за нашитѣ партийни интереси. Това е най-голъмата прѣчка за прѣбсуванието на градскитѣ работи. Едни плетатъ, други разнищватъ и чорапа не може да се склопи. Голѣмата частъ отъ гражданството стои апатично къмъ всичко това. „Каратъ се, говорятъ тѣ, не за друго, а за изплитанието на своята кошница“. Нека си

вадятъ очитѣ. Други за да нарастнатъ въ партийно отношение употребяватъ схващанията на гражданството за градско подобрѣние за партийни агитации, като врѣменно покажатъ известна благотворителна енергия къмъ назрѣли градски нужди, за да не се повърнатъ никога къмъ тѣхъ и ги удовлетворятъ еднажъ за винаги. Нека се помни добрѣ, че удовлетворението на градскитѣ нужди трѣбва да става по единъ обмисленъ планъ съ прѣдвидливостъ за единъ по-дългъ периодъ отъ врѣме, за да могатъ слѣдъ насъ да употребятъ срѣдства и енергия къмъ удовлетворение на изискванитѣ отъ врѣмето нужди. Само по този начинъ е възможенъ истински прогресъ за градскитѣ работи.

Голѣмитѣ държавни въпроси, не казвамъ, че не трѣбва да занимавамъ гражданина, защото и тѣ иматъ голѣмо влияние за градскитѣ работи, ала тѣ не бива да прѣчатъ на гражданина винаги, въ всѣко врѣме, да се явяватъ като *каменъ прѣдкюбение* (сопка) за благоустройството на градскитѣ работи.

Градътъ е изразител на културността въ единъ народъ, дава прѣцѣнка за културната възможностъ на гражданина. Отъ тукъ се разнасятъ културнитѣ придобивки, значи доброто нареждане и повдигане на града е цѣнна придобивка въ общия подемъ на цивилизацията.

За това всѣки гражданинъ трѣбва да бжде буденъ стражъ къмъ всички градски начинания и реформи и съ своето гражданско съзнание да допринесе възможното отъ негова страна градиво за повдигането му.

Т. Димчевъ.

ЗЛОБОДНЕВКА.

Кольо далъ, Кольо взелъ.

Думата ни е пакъ за читалището. Мѣста имахме двѣ, а планове — три. Но работата е, че като се приготви плана нѣма мѣсто, съгласно плана. Мѣсто има, планъ нѣма пъкъ за него. Има и планъ ила и мѣсто, пъкъ то е тѣсно. Искаме по-голъмо, а пъкъ за такъво трѣбватъ триста, а ний имаме три...

Доде ми на умъ една стара история. Отдавна бѣше. Общината подари най-хубавото мѣсто отъ града на военнитѣ. Не се мина много, съ материалъ отъ казармитѣ съ безплатенъ народенъ трудъ издигнаха си хората най-хубавото здание въ града. Но за тогава бѣ простено на общината, защото войска, клубове, казарми, всичко ни трѣбваше... Зеръ безъ воененъ клубъ Македония не се „освобождава“.

Години минаха. Македония „Освободихме“ и разпуснахме войската, а заедно съ това и офицеритѣ, на които изключително служеше това здание.

Сега на тѣхъ имъ не трѣбва, защото сж малко, а ни сме пъкъ много. И съ тия пари, които имаме можеме да направимъ ремонтъ и ще имаме единъ голѣмъ салонъ съ всичкитѣ му приспособления.

Доде ми на ума за нашитѣ стари закони, че мѣстото яде зданието, а като се има и прѣдъ видъ, че е работено съ народенъ безплатенъ трудъ, защо пъкъ и да не служи на всички пакъ безплатно за културни цѣли:

Тогава сме имали повече, дали сме, — сега ни трѣбва да ни го дадатъ.

Кольо далъ, Кольо взелъ!

Дертвъ.

К. Апостоловъ

„БАБЕРКИ“

изъ Дупнишкото дѣвическо педагогическо училище.

Комисията започва своята работа. Разслѣдва 10—15 учки. Всички единодушно заявяватъ, че не е имало никаква демонстрация, а молитва не е четено защото е било невъзможно: цѣлия класъ въ движение изъ стаята, разговоръ около катедрата между г. Зашовъ и една ученичка, несериозното нареждане отъ Зашова за молитва, интимността на обстановката въ този моментъ и интимността и шеговитата форма на възражението на една ученичка, да се не чете молитва, защото били социалистки. Изтъкватъ сжщо, че тази интимностъ между класътъ и г. Зашовъ е вслѣствие на неговото несериозно държане, като у-ль. Посочватъ на факти, за закачкитѣ на Зашова съ една ученичка, за свирене серенади, за обяснения, че тѣ се свирятъ подъ прозорци, за четене афоризми, че жената е най-нѣжно сщщество и трѣбва да се обича, за поставяне бѣлѣжки по симпатии и ако си джщеря на „земледѣлецъ“, за негова постоянна хвалба, че той е най-силниятъ въ гимназията, че всичко може да направи и пр. пр.

Комисията състави своя докладъ и единодушно изказа мнѣние, че въ случая нѣма никаква демонстрация и простѣлка отъ която и да е ученичка и внася се въпроса въ у-ския свѣтъ. Въ засѣданието си на 1. 12. свѣта съ 5 гласа поддържа мнѣнието на комисията, а останалитѣ болшинство намиратъ, че има извършена простѣпка отъ една ученичка и оставатъ за слѣдното засѣдание да опрѣдѣлятъ наказанието. На 4. 12. свѣта пакъ се събира. При гласуването 5 гласа сж за оправданието на ученичката и 4 гласа за намаление поведението ѝ съ 2 единици и 1 гласъ — съ 1 единица.

Отъ гласъ нататъкъ започва мѣфистофелската си роля г. директорътъ. Като вижда, че ако 5-тѣ у-ли, които сж за оправданието на ученичката, гласуватъ за едното отъ двѣтѣ мнѣния по наказанието, или ако и той се присъединеше къмъ едно отъ тѣзи мнѣния, ученичката ще трѣбваше да се накаже съ намаление поведението съ 1 или 2 единици и въ такъвъ случай телеграмата му до М-вото за закриване класа поради социалистически демонстрации противъ четене молитва, щѣше да излѣзе единъ блжфъ и да блѣсне простащаната му като директоръ. Затова той нито подканва 5-тѣ у-ли да се присъединятъ къмъ едно отъ мнѣнията нито самъ се присъединява, за да се получи болшинство за наказанието, а прѣкръпява разискванията по този въпросъ, остава свѣта въ заблуджение, че ученичката се оправдава, а самъ прѣпраща въпроса въ министерството и то така тенденциозно и фалшиво, че въ Министерството оставатъ съ убѣждението, че дѣйствително въ у-щето е извършена демонстрация противъ четенето молитва и за това то налага на прови-

нената учка най-тежкото наказание — изключване изъ всички у-ща въ Царството и за винаги.

Тенденциозността и скритата замисълъ на г. директора да подведе М-вото се виждатъ отъ слѣднитѣ факти: въ рапорта си до М-вото по този въпросъ, отъ една кола, той намѣрилъ за мунасипъ да глаголи на М-ра въ цѣла страница за нѣкакъвъ си карагозчия, който искалъ да играе въ у-щето, а не намѣрилъ за умѣстно да пише двѣ думи и да обясни на М-ра какъ гледа свѣта по този въпросъ; че е имало едно мнѣние отъ 5 гласа за оправданието на у-ката, друго отъ 4 гласа намаление поведението съ двѣ единици и трето — съ 1 единица, а той буквално пише, че имало едно мнѣние съ 4 гласа, друго съ 1 гласъ (безъ да поясни тѣзи мнѣния), и лже, че 5 учители се въздържали, За да не се открие скрития му замисълъ, той нарочно, въпрѣки § 135 отъ правилника за Срѣднитѣ училища, не изпраща съ книгята по прѣписката и прѣписъ отъ протокола на Учителския свѣтъ отъ 4. 12. а изпраща само този отъ 1. 12.

— И пише още: понеже нѣмало болшинство за наказание и у-ския свѣтъ гледалъ леко на този въпросъ, то въ интереса на реда и дисциплината въ училището, моли М-ра той да разрѣши въпроса. Отъ този рапортъ М-вото остава съ убѣждението, че дѣйствително 5 у-ли се въздържатъ по този въпросъ и като не знае каква прѣцѣнка е направилъ свѣта за инцидента какви сж мнѣнията за размѣра на наказанието, опрѣдѣля на у-чката най-жестокото наказание. По този начинъ г. директора успѣва да прикрие своята административна глупостъ и некадърностъ, като директоръ съ цѣната — изключване една невинна ученичка изъ всички училища и за винаги.

Когато въ гимназията става извѣстно за наказанието на ученичката — „прѣ-примѣрната по успѣхъ и поведение“, както се изрази г. Зашовъ, силно възмущение обвзема учители и ученички и цѣлия денъ не сж били възможни никакви занятия. Възмутенитѣ учители още сщция денъ телеграфически замелватъ М-вото да изпрати пратеникъ за повторно разслѣждане на инцидента, а сщция денъ слѣдъ обѣдъ се събиратъ на свѣтъ, въ който остро порицаватъ и осждатъ дѣйствието на „своя хрисимъ директоръ“.

Пратеника идва, анкетира се повторно инцидента, и при замиването си е заявилъ прѣдъ нѣкои съграждани, какво въ цѣлата тая работа нѣма никаква виновностъ отъ страна на ученичката, и че доклада не може да бжде освѣнъ въ нейна полза. Но понеже тука се разкриватъ работи, които не биха позволили г. Зашову за-напрѣдъ нито денъ да остане въ гимназията като „възпитателъ“, то той отъ своя страна